

DALA
SA
SMÅTRYCK

Nord

FK
27/5
1980

Finnmarksbyn Vakern

Under debatterna kring Inlandsbanans bevarande i hela dess längd har det numera avfolkade fd sågverks- och finnmarkssamhället VAKERN på ett mycket talande sätt berörts, ty just Vakern utgör ett bevis på hur ett tidigare blomstrande samhälle helt kan utblottas.

Visserligen kommer det många sommargäster till Vakern under den varmare årstiden och sätter nytt liv i byn men tyvärr så flyttar de liksom fåglarna när höstkylan på nytt sätter in. Vakern är ett utmärkt mål för sommarturisten som älskar skog och natur samt lugn i övermått. Det ligger ca 15 kilometer söder om Vansbro.

Undertecknad, som år 1910 föddes i dubbelbanvaktstugan Nevabäcken belägen mellan Sägen och Neva stationer kom med föräldrarna år 1917 flyttades till Vakern, stationssamhället som då flödade av liv och rörelse och där det då bodde omkring 200 personer. Då fanns förutom sågverket, en tjärfabrik med fem tjärugnar samt skola och affär. Två man var i tjänst på Vakerns järnvägsstation, som säkert fick göra rätt för sin månadslön. Vid stationen lastades både träkol samt sågat virke, timmer och massaved, sammanlagt ca 15 vagnar per dag. Under bårtiden utlastades också flera vagnslaster blåbär då det på platsen fanns särskilda bäruppköpare som i sin tur levererade dessa skogens lackerheter både inom, som utomlands. Inom sågverket och tjärfabriken fanns elektriskt lyse liksom utmed bangårdens lastplatser. Järnvägsstationen liksom samhället i övrigt fick nöja sig med lyse från fotogenlampor och stearinljus.

NEDGÅNG

Under senare hälften av 1940-talet började nedtoningen i sågverket, men då hade flera år tidigare tjärfabriken nedlagts och rivits.

Man började ana var det skulle bära, de två affärer, som då fanns, minskades till en och sedan följde slag i slag nedläggningen av sågverket och en tilltagande utflyttning från Vakern med kringliggande byar. När sedan också järnvägen lade ner tågtrafiken men lät spåren av visst skäl ligga kvar, som i skrivande stund är helt överväxta, flyttade folket från Vakern. Den ena stugan efter den andra tömdes, men som det skrevs i en Stockholmsvisa för någon tid sedan, byn Vakern ligger där intakt. Skolhuset, affärslokaler och järnvägsstationen finns kvar och i fönstren hänger gardiner, som om det fortfarande fanns folk i byn. Att tågindragningen gav dödsstöten åt Vakern och dess befolkning är fullt klart. Därför blir det intressant att följ-

ja kommande utveckling om banan rustas upp och tågen på nytt börjar rulla på de rostiga rälssträngarna.

VAKERSKOGEN

Enda byn där det bor folk är Vakerskogen, belägen några kilometer från Vakern, eljest är det tyst och stilla där det tidigare bott folk ute i ödebyarna i Vakerns närhet. När Billeruds bolag förvärvade sågverket i Vakern hände en olycklig sak, som tyder på att man redan i förväg beslutat nedlägga driften så fort bolaget fick tillfälle därtill. Sägen och järnvägen var livsnerven i Vakern ty hur det än var så var det många som sysselsattes i sågverket där man under flera år bedrev kontinuerlig drift.

GODA ÅR

Vakern hade goda år från 1917 till 1921. Men även stora delar av 1930-talet liksom början på 1940-talet var givande, då många finnmarksbor sysselsattes både i sågverket som genom skogsarbete. Många, både angenäma, som mindre angenäma minnen lever kvar sedan Vakern blomstrade. Vakern utgör också ett talande bevis på hur en bygd fylld med liv och framåtanda plötsligt förvandlas till ödebygd. Men, som tidigare nämnts när sägen övergick till ny ägare började man ana det värsta, vilket också snart besannades.

KARL ERIK FORSSLUND

Att som 7-åring komma till Vakern från det ödsligt belägna Nevabäcken var en upplevelse, ty dels fanns det gott om barn och ungdom i Vakern och dels så verkade platsen trivsam. Mitt föräldrahem utgjordes av en banvaktstuga belägen 50 meter från Vakerns station. Det var i den stugan, som den kände Dalaskalden och författaren Karl Erik Forsslund var inneboende under en veckas tid när han höll på att samla in stoff till Järnade-

len av bokverket: "Med Dalälven från källorna till havet". Hans närvaro i mitt hem betydde mycket ty det var Forsslund, som gav undertecknad den första impulsen att bli reporter, ett yrke, som för mig senare kom att omfatta mest frilanseri. Redan som 14-åring, fyra år efter det jag sporrats av dalaskaldens intressanta arbete, gjorde jag mitt första reportage. Sedan dess har det blivit oräkneliga reportage för olika tidningar i landet, ett yrke, som är både tjuvigt som upplevelserikt. Jag har tidigare medverkat i FK med ett reportage kring det Forsslundska besöket i Vakern i slutet av 1910-talet. Honom glömmet man aldrig.

TIMMER I SJÖN

Sjön Vakern var förr fylld med timmer och även så fanns det gott om motordrivna farkoster, som mest befordrade förnödenheter, bär och virke. Dåtidens motorbåtar skiljde sig högst avsevärt mot nutidens modernt utrustade flytetyg. Det fanns många fina stränder kring sjöng och så är väl fortfarande fallet även om både timmer och motorbåtar numera lyser med sin frånvaro. Utflyttningen och sågverksnedläggningen har medfört detta. I väster finns byn Mellanvakern och rakt mot öster ser man Svartviksberget majestätiskt resa sig mot skyn.

Visst är det vemodigt att se hur ett på sin tid livaktigt samhälle kan förvandlas till något otroligt ödsligt. Tur är väl att sommarstockholmarna under den varmare årstiden kommer till Vakern och livar upp den trolska tystnad som lägrat sig över finnmarksbyn. Många önskan är att järnvägen återuppstår och att tågen på nytt börjar nöta de rostbitna rälssträngarna, som finns därunder mossan och småbuskarna.

CONRAD PERSSON